

Andhra Pradesh — Summative Assessment 1 (SA1), 2026-27
Class X — తెలుగు (ప్రథమ భాష) — Telugu First Language
సమాధాన సూచిక — సెట్ 1 (Answer Key — Set 1)

For: మాదిరి ప్రశ్నాపత్రం - 1

Max. Marks: 100

Notes for valuers

- వ్యాసరూప ప్రశ్నలకు (8 మా.) ముఖ్యాంశాలు ఇవ్వబడ్డాయి; విద్యార్థి సొంత మాటల్లో అదే భావం ఉంటే పూర్తి మార్కులు ఇవ్వాలి.
- ప్రతిపదార్థం (Q 1): పదాల అర్థాలకు 6 మా., భావానికి 2 మా.
- సృజనాత్మక ప్రశ్న (Q 30): ఆకృతి/ప్రక్రియ 2, విషయం 4, భాష 2.

I. అవగాహన

60

1. (అ) ప్రతిపదార్థం:

[8]

పాపభయ విభంగం = పాపాల భయాన్ని పోగొట్టేవాడా!; భావలింగం = భావలింగ స్వరూపుడవైన శివా!
భావము = మనసులోని ఆలోచన; ఎట్టులుండె = ఏ విధంగా ఉంటుందో; పలుకు = మాట; అట్టిదై
యుండు = అలాగే ఉంటుంది
పలుకులు = మాటలు; ఎట్టివైన = ఎటువంటివైతే; పనులు నట్లు = పనులు కూడా అలాగే
ఉంటాయి
పనులననుసరించి = చేసే పనులను బట్టి; ఫలములు = ఫలితాలు; చేకూరు = లభిస్తాయి
భావం: మనసులో ఉన్న భావాన్ని బట్టి మాట, మాటను బట్టి పని, పనిని బట్టి ఫలితం ఉంటాయి.
కాబట్టి మంచి ఆలోచనలే మంచి ఫలితాలకు మూలం.

1. (ఆ) ప్రతిపదార్థం:

[8]

అనఘా = పాపము లేనివాడా!; క్షీతిన్ = భూమిపై; రాజు నెడలన్ = రాజు విషయంలో; అనుచరులు
= సేవకులు
హితులు = మేలు కోరేవారు; హితాహితులు = మేలూ కీడూ రెండూ చేసేవారు; సదా అహితులును =
ఎల్లప్పుడూ కీడు కోరేవారు
ఐ = అయి; త్రివిధమునన్ = మూడు విధాలుగా; ఈటు = ఈ విధంగా; సంతతమున్ = ఎల్లప్పుడూ;
ఉందురు = ఉంటారు
మఱి = ఇంకా; వారిన్ = వారిని గురించి; తెల్పెదన్ = చెబుతాను; వినుము = విను
భావం: రాజు దగ్గర హితులు, హితాహితులు, అహితులు అని మూడు రకాల సేవకులు ఉంటారు;
వారి గురించి చెబుతాను విను — అని యామునాచార్యులు రాజుకు చెప్పారు.

2. అ) లలిత కూతురి పేరు జీవని.

[4 × 2]

అ) 'పాపను నేను ఎత్తుకుంటానమ్మా' అని విశ్వనాథం లలితను ఆప్యాయంగా అడిగాడు.
ఇ) ఇలాంటి పిల్లలకు చేయూతనిస్తే వారు కూడా అందరిలా బతకగలరని విశ్వనాథం నమ్మకం.
ఈ) ఉదా: విశ్వనాథం కుమార్తె పేరేమిటి? / విశ్వనాథం తన కుమార్తెను ఎలా పెంచాడు?

3. అ) ఈ సంఘటన రామాయణంలోని బాలకాండకు చెందినది.

[4 × 2]

అ) ఈ సంఘటన రామాయణంలోని అయోధ్యకాండకు చెందినది.
ఇ) ఈ సంఘటన రామాయణంలోని అరణ్యకాండకు చెందినది.
ఈ) ఈ సంఘటన రామాయణంలోని సుందరకాండకు చెందినది.

4. 'ప్రకృతి సందేశం' కవి వై.సి.వి. రెడ్డి — పూర్తి పేరు యమ్మనూరు చిన వెంకట రెడ్డి.

[4]

వై.యస్.ఆర్. (కడప) జిల్లాలో జన్మించారు (1926-1989).

‘తొలకరి చినుకులు’ మొదలైన కావ్యాలు రచించారు; ప్రకృతి వర్ణన, సామాజిక స్పృహ వారి రచనల ప్రత్యేకత.

(పాఠ్యపుస్తకంలోని కవి పరిచయంలోని ఏవైనా నాలుగు అంశాలు రాస్తే పూర్తి మార్కులు.)

5. నాటకం దృశ్య కావ్యం — రంగస్థలంపై ప్రదర్శించడానికి అనువైన ప్రక్రియ. [4]

ఇందులో పాత్రలు, సంభాషణలు, అంకాలు, రంగాలు ప్రధానం; కథ పాత్రల మాటల ద్వారా నడుస్తుంది.

‘కన్యాశుల్కం’ గురజాడ అప్పారావు గారు వ్యావహారిక భాషలో రాసిన సాంఘిక నాటకం.

కన్యాశుల్కం, బాల్య వివాహాలు వంటి సాంఘిక దురాచారాలను హాస్య వ్యంగ్యాలతో విమర్శించింది.

6. హనుమంతుడు సుగ్రీవుని మంత్రి; గొప్ప బలశాలి, బుద్ధిమంతుడు. [4]

వాక్యాత్మర్యం గలవాడు — మొదటి కలయికలోనే రాముని మెప్పు పొందాడు.

అపార రామభక్తుడు; సముద్రాన్ని లంఘించి లంకలో సీతను కనుగొన్నాడు.

వినయం, ధైర్యం, కార్యదక్షత, స్వామిభక్తి అతని ప్రధాన గుణాలు.

7. అ) పుడమి = భూమి ఆ) అ) రైతు [2 × 1]

8. అ) సూర్యుడు = భానుడు, రవి, దినకరుడు, భాస్కరుడు (ఏవైనా రెండు) ఆ) అ) జలం, ఉదకం [2 × 1]

9. అ) బత్తి — భక్తి ఆ) అ) రేయి [2 × 1]

10. అ) అర్థం = ధనం, శబ్దార్థం, ప్రయోజనం, కారణం (ఏవైనా రెండు) ఆ) అ) కావ్యకర్త, శుక్రుడు [2 × 1]

11. అ) జలధి = జలము దీనియందు ధరింపబడును (సముద్రం) ఆ) అ) ఆకాశంలో పోవునది (పక్షి) [2 × 1]

12. అ) విద్య + ఆలయం

13. రామేశ్వరుడు (గుణ సంధి)

14. ఇ) యణాదేశ సంధి (అతి + అంత)

15. ఆ) రాముడును, లక్ష్మణుడును (ద్వంద్వ సమాసం)

16. ఆ) విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం

17. ధర్మవ్యాధుడు కౌశికునితో ఇలా అన్నాడు.

18. రవి పాఠం చదవలేదు.

19. సీత పాట పాడింది, గీత నాట్యం చేసింది. (‘మరియు’ / ‘కానీ’ వంటి సంయోజకాలతో రాసినా సరే)

20. రాజు అన్నం తిని బడికి వెళ్ళాడు.

21. ఆ) వాల్మీకిచే రామాయణం రచించబడింది.

22. తాను రేపు బడికి వెళ్ళానని రవి అన్నాడు.

23. ఆశీర్వాద వాక్యం

24. అ) అనుమత్యర్థకం

25. ఉదా: ఇక్కడ పొగ త్రాగరాదు. / తరగతిలో మాట్లాడవద్దు. (ఏదైనా సరైన ఉదాహరణ)

II. సున్నితత్వం

20

26. అ) ‘ప్రత్యక్ష దైవాలు’ — ముఖ్యాంశాలు: [8]

• ఇది మహాభారతం (అరణ్యపర్వం) నుండి గ్రహించబడింది — ధర్మవ్యాధుడు, కౌశికుల సంవాదం.

• కౌశికుడు తల్లిదండ్రులను విడిచి వేదాధ్యయనానికి వెళ్ళాడు; ధర్మవ్యాధుని వద్ద ధర్మం తెలుసుకోవడానికి వచ్చాడు.

- ధర్మవ్యాధుడు తన తల్లిదండ్రులను మనోవాక్యాయ కర్మలతో సేవిస్తూ వారినే దేవతలుగా భావిస్తాడు.
- తల్లి, తండ్రి, గురువు, అగ్ని, ఆత్మ — ఈ ఐదుగురిని పూజించే గృహస్థుడే ధర్మాత్ముడని చెప్పాడు.
- తల్లిదండ్రులను నిర్లక్ష్యం చేయడం దోషమని కౌశికునికి తెలియజేసి, తిరిగి వారిని సేవించమన్నాడు.
- సందేశం: తల్లిదండ్రులే ప్రత్యక్ష దైవాలు; వారి సేవే గొప్ప ధర్మం.

26. ఆ) 'ప్రకృతి సందేశం' — ముఖ్యాంశాలు:

[8]

- చెట్లు ఫలాలు, నీడ ఇస్తాయి; నదులు నీరు ఇస్తాయి; మేఘాలు వర్షిస్తాయి — ఏదీ తన కోసం జీవించదు.
- సూర్యచంద్రులు, గాలి అందరికీ సమానంగా సేవ చేస్తాయి — భేదభావం లేదు.
- ప్రకృతి పరోపకారం, సహనం, ఐక్యత, నిస్వార్థ సేవను నేర్పుతుంది.
- మనిషి స్వార్థం, అసూయ విడిచి ప్రకృతిలా పరులకు మేలు చేయాలి.
- ప్రకృతిని కాపాడుకోవడం మన బాధ్యత. (పాఠంలోని అంశాల ఆధారంగా మూల్యాంకనం చేయాలి.)

27. ఆ) 'చేజారిని బాల్యం' — ముఖ్యాంశాలు:

[8]

- రచయిత శీలా వీర్రాజు తాను పుట్టి పెరిగిన ఊరిని విడిచి చాలా ఏళ్ళయింది; అయినా బాల్యం అంటే ఆయనకు ఎంతో ఇష్టం.
- రైలు ప్రయాణాలలో, సాయంత్రం వర్షం కురుస్తున్నప్పుడు, పుట్టినరోజున బాల్యం గుర్తుకు వచ్చేది.
- చిన్ననాటి ఆటలు, స్నేహితులు, ఊరి వీధులు, బడి — అన్నీ కళ్ళముందు మెదిలేవి.
- ఆ బాల్యంలోనే ఉండిపోవాలని అనిపించేది, కానీ కల చెదిరి వాస్తవంలోకి వచ్చేవారు.
- సందేశం: బాల్యం తిరిగిరాని అమూల్య సంపద.

27. ఆ) 'ఉపన్యాస కళ' — మంచి వక్త లక్షణాలు (ముఖ్యాంశాలు):

[8]

- విషయ పరిజ్ఞానం, ముందుగా సిద్ధమవడం, స్పష్టమైన ఆలోచన.
- శ్రోతల స్థాయికి తగిన భాష, సరళమైన మాటలు, స్పష్టమైన ఉచ్చారణ.
- సరైన స్వరం, హావభావాలు, ఆత్మవిశ్వాసం, శ్రోతలతో కళ్ళలోకి చూస్తూ మాట్లాడడం.
- ఉదాహరణలు, సామెతలు, హాస్యం ఉపయోగించి ఆసక్తి కలిగించడం.
- సమయపాలన, క్రమబద్ధత — ప్రారంభం, విషయం, ముగింపు.
- శ్రోతలను గౌరవించడం, వివాదాస్పద మాటలు నివారించడం.

28. ఉపమాలంకారం.

[2]

లక్షణం: ఉపమాన, ఉపమేయాలకు చక్కని పోలిక చెప్పడం ఉపమాలంకారం.

ఉపమేయం — ముఖం; ఉపమానం — చంద్రబింబం; ఉపమావాచకం — 'వలె'; సమానధర్మం — అందం / కాంతి (లుప్తం).

29. అ ను ప | మ మె ట్టి | వా ర ల | కు నం ద | దు ధ ర్మ | ప థం బు | ధా త్రి లో

[2]

||| | ||| | ||| | ||| | ||| | ||| | |||

న | జ | భ | జ | జ | జ | ర → ఇది చంపకమాల పద్యపాదం.

III. సృజనాత్మకత

20

30. ఆ) కరపత్రం — ముఖ్యాంశాలు:

[8]

- ఆకర్షణీయమైన శీర్షిక (ఉదా: 'ప్రకృతిని కాపాడుదాం — మనల్ని మనం కాపాడుకుందాం').
- చెట్లు, నీరు, గాలి కాలుష్యం వల్ల కలిగే నష్టాలు.

- మొక్కలు నాటడం, ప్లాస్టిక్ నివారణ, నీటి పొదుపు, చెత్త వేరుచేయడం వంటి సూచనలు.
- నినాదాలు; చివరన 'ఇట్లు' – విడుదల చేసినవారి పేరు (ఉదా: పర్యావరణ మిత్ర బృందం), తేదీ, స్థలం.

30. ఆ) లేఖ – ముఖ్యాంశాలు:

[8]

- లేఖ ఆకృతి: స్థలం, తేదీ, సంబోధన (ప్రియ మిత్రుడు ...కు), కుశల ప్రశ్నలు, విషయం, ముగింపు (ఇట్లు, నీ ప్రేమ మిత్రుడు), చిరునామా.
- 'జీవని' పాఠం గురించి – లలిత, విశ్వనాథం ఆదరణ.
- ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలను ఎగతాళి చేయకూడదు; ప్రేమ, ఓపిక, చేయూత అవసరం.
- వారికి విద్య, శిక్షణ, సమాన అవకాశాలు ఇవ్వాలి; మనం స్నేహితులుగా ఉండాలి.

31. ఆ) సీతారాముల కల్యాణం (బాలకాండ) – ముఖ్యాంశాలు:

[8]

- యాగరక్షణ తర్వాత విశ్వామిత్రుడు రామలక్ష్మణులను మిథిలా నగరానికి తీసుకువెళ్ళాడు.
- జనక మహారాజు శివధనుస్సును ఎక్కు పెట్టినవారికి సీతనిస్తానని ప్రకటించాడు.
- శ్రీరాముడు ధనుస్సును ఎత్తి ఎక్కు పెట్టగా అది విరిగిపోయింది.
- దశరథునికి కబురు పంపి, అయోధ్య నుండి పరివారంతో రాగా వైభవంగా వివాహం జరిగింది.
- రాముడు సీతను, లక్ష్మణుడు ఊర్మిళను, భరత శత్రుఘ్నులు మాండవి, శ్రుతకీర్తులను వివాహమాడారు.

31. ఆ) హనుమంతుడు సీతను కనుగొనడం (సుందరకాండ) – ముఖ్యాంశాలు:

[8]

- హనుమంతుడు సముద్రాన్ని లంఘించి సూక్ష్మరూపంలో రాత్రివేళ లంకలో ప్రవేశించాడు.
- రావణుని అంతఃపురం, భవనాలు వెతికినా సీత కనిపించలేదు; నిరాశ చెందినా దైర్యం వీడలేదు.
- అశోకవనంలో శింశుపా వృక్షం కింద రాక్షస స్త్రీల మధ్య దుఃఖంతో ఉన్న సీతను చూశాడు.
- రావణుడు సీతను బెదిరించడం చూసి, తర్వాత మెల్లగా రామకథను గానం చేశాడు.
- రాముని ఉంగరాన్ని ఇచ్చి సీతకు నమ్మకం కలిగించాడు; సీత చూడామణిని గుర్తుగా ఇచ్చింది.

32. తలలో నాలుక (అందరికీ అనుకూలంగా, ఆపుడిగా మెలగడం)

[2]

33. లక్ష్మణరేఖ – దాటకూడని హద్దు / ఉల్లంఘించకూడని నియమం అనే అర్థంలో ఉపయోగిస్తారు.

ఉదా: 'పరీక్షల ముందు సెల్ ఫోన్ వాడకంపై అమ్మ లక్ష్మణరేఖ గీసింది.'

[2]

* * *